

Inspectie Overheidsinformatie en
Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Borging van deskundigheid Stichting het Limburgs Landschap

Rapport Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

*Professionele organisaties
voor monumentenbehoud*

*Subsidieregeling
instandhouding
monumenten*

*Deskundigheid bij de
uitvoering van
werkzaamheden aan
rijksmonumenten*

Borging van kennis

Missie Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Een overheid die verantwoording kan afleggen. Erfgoed beschikbaar voor iedereen. Nu en in de toekomst. Dat is onze missie.

Wij zien toe op de toegankelijkheid van overheidsinformatie en op de zorgvuldige omgang met erfgoed. Wij kijken hoe de regels in de praktijk werken.

Inhoud

Samenvatting	5
Inleiding	6
Aanleiding	6
Juridisch kader	6
Opzet van het onderzoek	6
Leeswijzer	7
1 Kenschets van Limburgs Landschap	8
2 Deskundigheid in relatie tot het monumentenbestand	10
2.1 Conclusies	10
2.2 Aanbevelingen	10
2.3 Toelichting op de bevindingen	11
3 Structurele borging van deskundigheid	14
3.1 Conclusies	14
3.2 Aanbevelingen	15
3.3 Toelichting op de bevindingen	15
Bijlage	18
Geraadpleegde documenten	18
Gesprekken	18
Bezochte locaties	18

Foto: Nieuw Ehrenstein bij Kerkrade, november 2025

Samenvatting

De Inspectie constateert dat de deskundigheid die nodig is voor de instandhouding van rijksmonumenten bij Stichting het Limburgs Landschap momenteel geborgd is. Zij heeft een positieve indruk gekregen van de manier waarop Limburgs Landschap de instandhouding van monumenten heeft georganiseerd, en over de aanwezige kennis. Wel kan de kennis op het gebied van groen erfgoed, historische interieurs en archeologie worden versterkt. Ook is het belangrijk om maatregelen te nemen om de aanwezige expertise ook voor de lange termijn op peil te houden.

Dit blijkt uit het onderzoek naar de structurele borging van deskundigheid bij professionele organisaties voor monumentenbehoud (POM's) dat op 12 november 2025 door de Inspectie bij Limburgs Landschap is uitgevoerd.

Binnen Limburgs Landschap ligt de verantwoordelijkheid voor de instandhouding van rijksmonumenten bij de afdeling Erfgoed. Binnen deze afdeling zijn taken en verantwoordelijkheden op een duidelijke manier belegd. Specialistische deskundigheid, zoals kennis van archeologie, groene monumenten en historische interieurs, wordt waar nodig ingehuurd bij externe partijen.

Binnen de organisatie is deskundigheid goed ingebed in de werkwijzen, maar de borging ervan zou nog beter kunnen. De continuïteit is nu nog te veel afhankelijk van individuele medewerkers.

De Inspectie doet een aantal aanbevelingen ter verbetering, waarvan de belangrijkste zijn:

- Vergroot de interne kennis op het gebied van met name groen erfgoed, maar ook van archeologie en historische interieurs. Dit is van belang om in de rol van opdrachtgever de adviezen van en uitvoering door externen kritisch te kunnen beoordelen.
- Ga in een beleidsdocument over de kwaliteit van de instandhouding van monumenten expliciet in op in welke gevallen, en op welke manier Limburgs Landschap bij werkzaamheden aan rijksmonumenten de uitvoeringsrichtlijnen (URL's) toepast.
- Maak een opleidingsplan met meer regie op de (extra) kennis die de organisatie nu en in de toekomst nodig heeft, gebaseerd op het specifieke monumentenbezit.

Inleiding

Aanleiding

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (hierna: Inspectie) is belast met het toezicht op professionele organisaties voor monumentenbehoud (POM's). In het Werkprogramma 2025-2026 van de Inspectie¹ heeft zij een onderzoek aangekondigd naar de structurele borging van deskundigheid bij POM's. Het beschikken over en organiseren van structurele deskundigheid bij de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten is één van de voorwaarden waaraan POM's op basis van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (Sim) blijvend moeten voldoen.²

Het borgen van deskundigheid bij de instandhouding van rijksmonumenten is van groot belang, omdat anders het verlies van cultuurhistorische waarden een reëel risico is. Naast de borging van deskundigheid op het gebied van gebouwde rijksmonumenten, wordt bij het onderzoek ook aandacht besteed aan specifieke deskundigheid op het gebied van groene en archeologische rijksmonumenten, interieurs en het verrichten van cultuurhistorisch onderzoek.

Juridisch kader

Op grond van de Sim moeten POM's beschikken over structurele deskundigheid bij de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten of deze organiseren. De Inspectie heeft dit criterium uitgewerkt in een toetsingskader, dat als basis dient voor het toezicht op de POM's. Onder dit criterium verstaat de Inspectie zowel een actuele aanwezigheid van de benodigde deskundigheid, alsook voorzieningen om te zorgen dat de deskundigheid in de toekomst aanwezig blijft.

Onder structurele borging van deskundigheid verstaat de Inspectie: het borgen van kennis, vaardigheden en ervaring die nodig zijn voor de instandhouding van rijksmonumenten die door een POM worden beheerd in de vorm van passend beleid, een passende organisatie-inrichting en een passende uitvoering van werkzaamheden.

Opzet van het onderzoek

Voor het onderzoek naar Limburgs Landschap heeft de Inspectie de volgende bronnen gebruikt (zie bijlage):

- Beantwoording van de vragen van de Monitor professionele organisaties voor monumentenbehoud 2023-2024 Stichting het Limburgs Landschap.
- Gesprek met de accounthouder van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

¹ Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed, werkprogramma 2025-2026, 34-36.

² Artikel 31, eerste lid, onder b en artikel 32, eerste lid, onder b, sub 4 Sim.

- Documenten van de organisatie waarin wordt ingegaan op de deskundigheid op het gebied van de instandhouding van monumenten.
- Gesprekken op 12 november 2025 met de directeur-bestuurder, het hoofd Erfgoed, zijn voorganger en twee projectcoördinatoren Bouw. Daarnaast werd gesproken met twee externen: een specialist historische interieurs en een projectleider van restauratie bouwbedrijf Koninklijke Woudenberg Maastricht.
- Een locatiebezoek aan Nieuw Ehrenstein bij Kerkrade en de Torenmolen in Gronsveld.

Dit rapport gaat in op de twee criteria waarop de Inspectie de structurele borging van deskundigheid heeft getoetst, te weten:

- De organisatie beschikt over of organiseert deskundigheid die aansluit bij het monumentenbestand en nodig is om deze in stand te houden.
- De organisatie borgt dat de benodigde deskundigheid voor het onderhoud aan monumenten structureel aanwezig is.

Leeswijzer

Dit rapport begint met een kenschets van de organisatie in hoofdstuk 1, gevolgd door de hoofdstuk 2 Deskundigheid in relatie tot het monumentenbestand en hoofdstuk 3 Structurele borging van deskundigheid. Deze twee hoofdstukken starten met de conclusies die zijn getrokken aan de hand van onze indicatoren, gevolgd door de aanbevelingen en een toelichting op de aanbevelingen. In de bijlage staat een verwijzing naar de geraadpleegde documenten, de gesprekspartners en de twee bezochte locaties.

1 Kenschets van Stichting het Limburgs Landschap

Stichting het Limburgs Landschap draagt sinds 1931 zorg voor het behoud van karakteristieke landschappen in Limburg met de bijbehorende natuur en erfgoed. De organisatie heeft een groot aantal bijzondere Limburgse monumenten in eigendom en is in 2017 aangewezen als professionele organisatie voor monumentenbehoud. Het hoofdkantoor is gevestigd in Lomm. De organisatie wordt bestuurd door een directeur-bestuurder, waarop toezicht wordt gehouden door een Raad van Toezicht.

Medewerkers	Vrijwilligers
73	600
Medewerkers erfgoed	Vrijwilligers erfgoed
3	15

Aantal medewerkers en vrijwilligers | bron monitor 2023-2024 Limburgs Landschap

De organisatie telde in 2024 volgens de monitor 73 medewerkers en ongeveer 600 vrijwilligers. De verantwoordelijkheid voor de instandhouding van rijksmonumenten ligt bij de afdeling Erfgoed. Binnen die afdeling werken twee bouwkundig projectleiders en een hoofd Erfgoed. Daarnaast zijn er de afdelingen Natuur, Rentmeesterij, Steunpunt Landschapsbeheer, Bedrijfsvoering, Communicatie, Kasteeltuinen Arcen en de districten Noord, Midden- en Zuid-Limburg. De medewerkers worden aangestuurd door de directeur-bestuurder.

Limburgs Landschap kent een Erfgoedcommissie die bestaat uit zes externe leden, waaronder twee agendaleden. Deze commissie komt drie keer per jaar bijeen, kan adviezen aan de directeur-bestuurder uitbrengen en is primair gericht op het inhoudelijk adviseren op kwaliteit en strategie.

Limburg Landschap	Overzicht aantallen rijksmonumenten
gebouwd	53
groen	5
archeologisch	6
totaal	64

Overzicht aantal rijksmonumenten in bezit | bron monitor 2023-2024 Limburgs Landschap

De organisatie heeft in totaal 64 rijksmonumenten in bezit, waarvan 53 gebouwde, vijf groene en zes archeologische. Daar zitten grote complexen

| | | | | | |

bij zoals de kastelen Neercanne, Elsloo en Arcen en boerderijcomplexen zoals Nieuw Ehrenstein bij Kerkrade. Ook zorgt de Stichting voor een groot aantal kleinere monumenten zoals wind- en watermolens en archeologische vindplaatsen.

Buiten deze gebouwde monumenten zijn er nog 'groene' monumenten op de historische buitenplaatsen als lanen, historische parken, tuinen en landschapsstructuren. Enkele gebouwde monumenten beschikken (deels) over waardevolle interieurs.

De Stichting verhuurt een aantal gebouwen als vakantieverblijf. Het bezit van Limburgs Landschap is groter dan de genoemde rijksmonumenten. Veel van die objecten hebben cultuurhistorische waarden en genieten daarom een status als gemeentelijk monument.

2 Deskundigheid in relatie tot het monumentenbestand

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op welke wijze de deskundigheid is georganiseerd ten opzichte van de omvang en aard van het monumentenbestand. Er is gekeken of de organisatie een beeld heeft van de benodigde deskundigheid in relatie tot het specifieke bezit. Verder is gekeken welke deskundigheid feitelijk aanwezig is en of deze intern of extern is georganiseerd. Daarnaast is aandacht besteed aan de inbedding van deskundigheid in de organisatie, processen en werkwijzen. Dit is noodzakelijk zodat deskundigheid op het juiste moment wordt betrokken en ingezet. Tot slot is gekeken in hoeverre taken en verantwoordelijkheden op het gebied van instandhouding van rijksmonumenten zijn belegd.

Eerst wordt het toetsingscriterium benoemd en vervolgens worden de conclusies opgesomd, gevolgd door de aanbevelingen en een toelichting op de bevindingen.

Criterion

De organisatie beschikt over of organiseert deskundigheid die aansluit bij het monumentenbestand en die nodig is om deze te onderhouden.

2.1 Conclusies

- Limburgs Landschap heeft in beeld welke deskundigheid nodig is voor de instandhouding van het monumentenbezit. Hoewel de benodigde bouwkundige kennis momenteel is geborgd, is er intern beperkt kennis aanwezig over groen erfgoed, historische interieurs en archeologie.
- De organisatie heeft in verschillende documenten vastgelegd hoe zij zorgt voor de kwaliteit van de instandhouding. Daaruit blijkt welke deskundigheid 'in huis' aanwezig moet zijn. Specifieke deskundigheid wordt, waar nodig, ingehuurd bij externe partijen.
- Het beleid met betrekking tot de instandhouding van rijksmonumenten is verspreid over meerdere documenten en gaat niet expliciet in op in welke gevallen en op welke manier Limburgs Landschap bij werkzaamheden aan monumenten URL's toepast.

2.2 Aanbevelingen

- Vergroot binnen de organisatie de kennis op het gebied van groen erfgoed, historische interieurs en archeologie om in de rol van opdrachtgever de adviezen van en uitvoering door externen kritisch te kunnen beoordelen.
- Onderzoek of de belangrijkste afspraken met betrekking tot kwaliteit van de instandhouding van monumenten in een overzichtelijk document kunnen worden samengebracht, of bundel de documenten tot een soort handboek.
- Ga in het beleid expliciet in op de benodigde deskundigheid, en de toepassing van URL's voor werkzaamheden aan rijksmonumenten. Leg

ook duidelijk vast hoe en wanneer de afdeling Erfgoed betrokken wordt bij werkzaamheden aan archeologische monumenten en groen erfgoed.

2.3 Toelichting op de bevindingen

Analyse van de benodigde deskundigheid

Limburgs Landschap heeft een beeld van de benodigde deskundigheid in relatie tot het specifieke monumentenbezit. In verschillende documenten is vastgelegd hoe zij zorgt voor de kwaliteit van de instandhouding. Ook blijkt daaruit welke deskundigheid in huis aanwezig moet zijn.

Volgens het organogram in het Jaarverslag 2024 is er een afdeling Projecten en Gebouwenbeheer met een stafmedewerker projecten en Gebouwenbeheer (hoofd), twee projectcoördinatoren Bouw en drie projectcoördinatoren groen. Tijdens het bezoek werd toegelicht dat er recent een verandering is aangebracht met betrekking tot de afdeling: deze is opgesplitst in een afdeling Natuur en een afdeling Erfgoed. Tevens heeft een afbakening van de gebieden plaats gevonden waardoor de aanwezige expertise gerichter ingezet kan worden. De afdeling staat sinds 2025 onder leiding van het hoofd erfgoed.

Het aantal bouwkundigen binnen de afdeling erfgoed is sinds de aanwijzing als POM toegenomen. Uit de gesprekken en documenten blijkt dat dit nodig is omdat het aantal rijksmonumenten in eigendom de afgelopen jaren is toegenomen (van 46 in 2017 naar 64 in 2025) en daardoor ook het aantal grootschalige en complexe restauraties. Limburgs Landschap geeft aan een vangnetfunctie voor verweesd Limburgs erfgoed met grote monumentale waarde te hebben.

Binnen de afdeling Erfgoed was ten tijde van de inspectie geen kennis van groene monumenten aanwezig. Er is een Erfgoedcommissie om de kennis en expertise van de organisatie op het terrein van erfgoed verder te versterken. Deze commissie van overwegend externe deskundigen levert specialistische kennis en expertise die aanvullend is op intern aanwezige kennis.

In het Raamwerk kwaliteitszorg gebouwen (2022) is vastgelegd hoe de organisatie kwaliteitszorg heeft georganiseerd. Hierin is onder meer aandacht voor het op peil houden van kennis en kunde binnen het eigen team, het (laten) doen van onderzoek en criteria voor het inschakelen van externe adviseurs en uitvoerders. Een en ander is verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan Projecten en Gebouwen 2025

Het beleid met betrekking tot de kwaliteit van instandhouding is verspreid over verschillende documenten, zodat meerdere documenten moeten worden geraadpleegd om te zien welke werkwijzen en afspraken hierover binnen Limburgs Landschap bestaan. Op de manier waarop de organisatie bij werkzaamheden aan monumenten toepassing geeft aan de URL's wordt,

ondanks een eerdere aanbeveling hierover van de Inspectie³, in het beleid niet ingegaan. Dit is een vereiste van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (Sim).⁴ Ook staat in de geraadpleegde documenten niet hoe en wanneer de afdeling Erfgoed betrokken moet worden bij archeologische en groene monumenten. De Inspectie beveelt aan in het beleid alsnog op deze onderwerpen in te gaan.

De beschikking over en organisatie van benodigde deskundigheid

Limburgs Landschap beschikt op dit moment over de benodigde kennis en kunde voor de instandhouding van rijksmonumenten of organiseert deze. De aanwezige kennis sluit aan bij het monumentenbestand en wat nodig is om deze te onderhouden.

Voor de instandhouding van de gebouwde monumenten heeft de afdeling de benodigde bouwkundige kennis in huis. Zowel de projectcoördinatoren, als het hoofd erfgoed beschikken over een bouwkundige opleiding en praktijk kennis over restauratie en bouwhistorie. Een projectcoördinator heeft de post Hbo-opleiding Restauratie gevolgd. Er is binnen het team onder meer specifieke kennis aanwezig over mergel, houtconstructies, vakwerk en boerderijen en (inpassing van) techniek. Zowel de projectcoördinatoren als het hoofd erfgoed hebben ruime ervaring met de instandhouding van monumenten.

Binnen de afdeling erfgoed ontbreekt kennis van groene monumenten. Deze wordt nu af en toe ingehuurd, bijvoorbeeld bij Groenwacht Nederland. Specifieke kennis van historische interieurs en archeologie is binnen Limburgs Landschap ook niet aanwezig en wordt nu, waar nodig, ingehuurd. Omdat de organisatie een enkele historische interieurs, en archeologische monumenten bezit is een extra inspanning om de kennis ook op deze gebieden te vergroten aan te bevelen. Dit is van belang om in de rol van opdrachtgever de uitvoering door externen kritisch te kunnen beoordelen en informatie te kunnen wegen.

De organisatie benut kennis van vrijwilligers, bijvoorbeeld op het gebied van molens en molentechniek. Ook is er een Erfgoedcommissie die drie keer per jaar vergadert. In de commissie zit onder meer bouwkundige, architectuurhistorische, archeologische en landschaps- en tuinhistorische kennis. Op basis van de gevoerde gesprekken, en de verslagen van de commissie heeft de Inspectie de indruk dat de kennis van de Erfgoedcommissie van toegevoegde waarde is en nog beter zou kunnen worden benut, door haar (vaker) om concrete adviezen te vragen.

In de Raad van Toezicht zitten zeven personen, waaronder een bouwtechnisch bedrijfskundige (ingenieur) met ruime algemene ervaring in de wereld van de bouw, waaronder specifieke ervaring met de herbestemming van een tweetal kerkgebouwen. Kennis van de bouwwereld

³ Zie brief Inspectie van 12 januari 2023 over afspraken naar aanleiding van bezoek aan Stichting het Limburgs Landschap d.d. 13 december 2022.

⁴ Artikel 32, eerste lid, onder b, sub 1 Sim

| | | | | | |

en erfgoed in de Raad van Toezicht draagt bij aan organisatorische borging van de deskundigheid.

Het beleggen van taken en verantwoordelijkheden

Taken en verantwoordelijkheden op het gebied van de instandhouding van monumenten zijn bij de afdeling Erfgoed belegd. In het Uitvoeringsplan Projecten en Gebouwen 2025 wordt aangegeven hoe de taken zijn belegd en wie waarvoor verantwoordelijk is. Uit de beleidsdocumenten blijkt onvoldoende duidelijk dat de afdeling Erfgoed ook betrokken wordt als het gaat om archeologische monumenten en groen erfgoed.

De medewerkers van de afdeling Erfgoed zijn verantwoordelijk voor het aansturen van externe deskundigen. Zo bereiden zij werkzaamheden voor, begeleiden zij externe deskundigen en controleren zij het proces. De wijze waarop dit gebeurt is vastgelegd in verschillende documenten zoals het Raamwerk kwaliteitszorg gebouwen en de procedures voor Projectvoorbereiding en uitvoering, en Aanbesteding.

3 Structurele borging van deskundigheid

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op hoe de structurele borging van deskundigheid is vormgegeven. Waar het vorige hoofdstuk vooral inging op de feitelijke situatie op dit moment, besteedt dit hoofdstuk aandacht aan in hoeverre dit geborgd is voor de toekomst. Het op peil houden van deskundigheid vraagt immers aandacht, zodat de kwaliteit van werkzaamheden aan rijksmonumenten geborgd blijft en dit een structureel en consistent karakter blijft houden.

Er is gekeken in hoeverre de organisatie zich inzet deskundigheid te onderhouden en ontwikkelen, door bijvoorbeeld (bij)scholing. Om de kwaliteit van werkzaamheden hoog te houden is kennis van ontwikkelingen binnen het veld immers onontbeerlijk. Het is ook van belang dat een organisatie aandacht heeft voor het archiveren van informatie. Het behouden van deskundigheid is ook een aandachtspunt: hoe ondervangt een organisatie uitval of wisseling in personeel en hoe trekt een organisatie nieuwe deskundigheid aan? Verder is gekeken naar vastlegging. Vastlegging heeft een tweeledig doel: het bevordert eenduidigheid bij de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten en het legt werkwijzen vast zodat deze beschikbaar zijn voor nieuwe medewerkers én maakt evaluatie en verbetering mogelijk.

Ten eerste wordt het toetsingscriterium benoemd en vervolgens worden de conclusies opgesomd, gevolgd door de aanbevelingen en een toelichting op de bevindingen.

Criterium

De organisatie borgt dat de benodigde deskundigheid voor het onderhoud aan monumenten structureel aanwezig is.

3.1 Conclusies

- Hoewel de organisatie bijscholing aanmoedigt, is er geen opleidingsplan op basis van een analyse van ontbrekende kennis en/of doelen die de organisatie op het gebied van deskundigheid wil bereiken. Er wordt rekening gehouden met opleidingswensen van medewerkers, maar een strategische component lijkt te ontbreken.
- Limburgs Landschap heeft aandacht voor het (systematisch) vastleggen en archiveren van informatie over rijksmonumenten, bijvoorbeeld door het laten uitvoeren van cultuurhistorische en tuinhistorische onderzoeken. Momenteel is er van ongeveer de helft van de rijksmonumenten een cultuurhistorisch onderzoek beschikbaar.
- Ook het behouden van deskundigheid heeft de aandacht. In verband met de uitstroom van ervaren collega's wordt gezorgd voor een tijdige en geleidelijke kennisoverdracht.

- Binnen de afdeling Erfgoed zijn werkwijzen en procedures vastgelegd in verschillende documenten. Hierdoor is voor medewerkers duidelijk hoe binnen de afdeling Erfgoed gewerkt wordt.

3.2 Aanbevelingen

- Maak een opleidingsplan met meer regie op de (extra) kennis die de organisatie nu en in de toekomst nodig heeft, gebaseerd op het specifieke monumentenbezit.
- Maak een plan hoe Limburgs Landschap deskundige medewerkers wil aantrekken en behouden. Leg daarin ook de bestaande praktijk vast van geleidelijke kennisoverdracht, die al begint voordat een medewerker met pensioen gaat. Hierdoor kunnen risico's met betrekking tot het verdwijnen van kennis en ervaring beperkt worden.

3.3 Toelichting op de bevindingen

Het onderhouden en ontwikkelen van deskundigheid

De organisatie heeft aandacht voor het op peil houden van kennis. In de Erfgoednota 2016 wordt aangegeven dat de toenemende verantwoordelijkheid vergt dat het niveau van vakkennis binnen de organisatie op peil wordt gehouden en waar nodig tijdig wordt uitgebreid. In het Raamwerk kwaliteitszorg gebouwen staat dat binnen de afdeling Erfgoed jaarlijks bepaald wordt welke cursussen er gevolgd gaan worden.

Hoewel de organisatie bijscholing aanmoedigt, zou dit strategischer kunnen worden ingezet. Er is geen duidelijk opleidingsplan op basis van een analyse van ontbrekende kennis en/of doelen die de organisatie op het gebied van deskundigheid wil bereiken. Binnen de afdeling Erfgoed zou met name de kennis van groene monumenten, maar ook van historische interieurs en archeologische monumenten, kunnen worden versterkt.

Er is aandacht voor het uitvoeren van cultuurhistorische en tuinhistorische onderzoeken. Bij restauraties en grote projecten wordt er cultuurhistorisch en bouwhistorisch onderzoek gedaan. Volgens de monitor 2023-2024 is er van 31 rijksmonumenten (ongeveer de helft) een cultuurhistorisch onderzoek beschikbaar. Een van de actiepunten uit het Meerjarenbeleidsplan 2021-2025 is het uitvoeren van twee cultuurhistorische onderzoeken per jaar. Omdat kennis van cultuurhistorische waarden ook van belang is bij (groot) onderhoud zou het goed zijn om te kijken of dit kennistekort sneller kan worden weggewerkt. Van de bezochte locatie Nieuw Ehrenstein waren verschillende onderzoeken beschikbaar. Voor de torenmolen van Gronsveld waren onder meer rapporten van de Monumentenwacht beschikbaar en een publicatie over de molen uit 1973.

Met het oog op het vasthouden van kennis is het ook belangrijk dat een organisatie aandacht heeft voor het archiveren van informatie over

rijksmonumenten. In verschillende documenten wordt dit belang van het goed vastleggen van zaken onderkend. Het nieuwe Hoofd Erfgoed heeft het voornemen om dit op te gaan pakken en documenten op een gestructureerde manier in een speciaal daarvoor ontwikkelde database op te slaan. De vastlegging in een database is ook handig voor het geval een medewerker uit zou vallen, want dan kunnen collega's zien wat de stand van zaken is met betrekking tot een bepaald project.

De organisatie evalueert ook projecten. Ook dit is van belang met het oog op deskundigheid en het leren van wat er goed en fout ging. Per jaar wordt gekozen welk project of welke projecten worden geëvalueerd. De evaluatie wordt geïnitieerd door de betrokken projectleider.

Het aantrekken en behoud van deskundigheid

Het behouden van deskundigheid heeft de aandacht. In het Meerjarenbeleidsplan 2021-2025 staat bijvoorbeeld (op pagina 28) dat in verband met uitstroom van ervaren collega's tijdig nieuwe mensen moeten worden aangetrokken. Positief is dat Limburgs Landschap kiest voor de constructie van een "warme overdracht". Een half jaar voor de pensionering van zijn voorganger is het nieuw hoofd Erfgoed gestart. Ook is met het oude hoofd afgesproken dat hij na zijn pensioen nog een tijdje blijft doorwerken zodat hij ook daarna nog zijn kennis kan overdragen. Ook een andere medewerker blijft na zijn pensionering nog een tijdje doorwerken om zijn specifieke kennis van molentechniek goed over te dragen. Dit is een mooie manier om deskundigheid binnen de organisatie te houden. Om ook voor de toekomst voorbereid te zijn op uitval, pensionering of vertrek van personeel, is het raadzaam om deze werkwijze ook in het beleid vast te leggen voor dergelijke situaties in de toekomst.

De inzet van deskundigheid bij de uitvoering van werkzaamheden

Binnen de afdeling Erfgoed zijn werkwijzen en procedures met betrekking tot de inzet van deskundigheid vastgelegd in verschillende documenten zoals het Raamwerk kwaliteitszorg gebouwen en de procedures voor Projectvoorbereiding en uitvoering, en Aanbesteding. Hierdoor is voor medewerkers duidelijk hoe er gewerkt wordt. Ook dragen regelmatig overleg en gezamenlijke evaluaties van projecten binnen de afdeling Erfgoed bij aan kennisoverdracht en eenduidig werken.

Voor de werkzaamheden aan rijksmonumenten worden, indien mogelijk, (ERM-)gecertificeerde aannemers aangetrokken, waarbij moet worden aangetekend dat die in Limburg niet ruim voor handen zijn. Voor het selecteren van externe partijen is in het Raamwerk kwaliteitszorg gebouwen en de Aanbestedingsprocedure een aantal criteria vastgelegd. Zo moeten bij opdrachten van boven de € 50.000 altijd meerdere offertes worden opgevraagd bij bekende ondernemers, waarvan de kwaliteit van de door hen geleverde, vaak specialistische, diensten bij Limburgs Landschap bekend is. In de gesprekken werd aangegeven dat vaak wordt gewerkt met lokale bedrijven en dat ervaring met restauratie een noodzaak is.

| | | | | | |

Beide projectcoördinatoren hebben een cursus over URL's gedaan en het onderwerp is recent besproken met de Erfgoedcommissie. De organisatie wil gaan werken met een eigen restauratiebestek, gebaseerd op verschillende Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg-richtlijnen. Het is positief dat de inbedding van de toepassing van de URL's binnen de organisatie steeds meer en beter gestalte krijgt.

De Inspectie vindt het ten slotte positief dat er regelmatig overleg plaats vindt met andere organisaties zoals de RCE, de Monumentenwacht, Landschappen en andere POM's. Dit wijst op een open houding en aandacht voor kwaliteit.

Bijlage

Geraadpleegde documenten

- Advies Raad voor Cultuur en aanwijzingsbesluit POM d.d. 2017
- Erfgoednota Limburgs Landschap 2016
- Meerjarenbeleidsplan 2021-2025
- Jaarverslag 2024
- Raamwerk Kwaliteitszorg gebouwen
- Uitvoeringsplan Projecten en Gebouwen 2025
- Aanbestedingsprocedure opdrachtverlening aan derden
- Projectvoorbereiding en uitvoering
- 3 verslagen vergaderingen Erfgoedcommissie 2024 en 2025
- Diverse documenten m.b.t. Nieuw-Ehrenstein (waaronder interieurvisie en ruimteboek Hoofdhuis, cultuur en bouwtechnische opname en evaluatieverslag)
- Diverse documenten Torenmolen Gronsveld waaronder rapport Monumentenwacht, publicatie 350 jaar torenmolen van Gronsveld, besluit Omgevingsvergunning vervanging roeden en nieuwsartikelen.
- Diverse bouw-, cultuur- en tuinhistorische verkenningen en beheerplannen rijksmonumenten Limburgs Landschap
- Nadere inventarisatie van acht archeologische monumenten van Limburgs Landschap 2025
- Monitor Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed professionele organisaties voor monumentenbehoud 2023-2024, Stichting het Limburgs Landschap
- Website van het Limburgs Landschap

Gesprekken

Limburgs Landschap

- Directeur-bestuurder
- Hoofd Erfgoed
- Drie projectcoördinatoren Bouw

Extern

- specialist historische interieurs
- projectleider van erkend restauratie bouwbedrijf
- accounthouder Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Bezochte locaties

- Nieuw Ehrenstein, Kerkrade (restauratie)
- Torenmolen, Gronsveld (vervangen roedes en groot onderhoud/restauratie)

Foto: Torenmolen Gronsveld, november 2025

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed |
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag
info@inspectie-oe.nl | <https://www.inspectie-oe.nl>

April 2026